Hukuk Bölümü 2003/92 E., 2003/101 K.

- **İMAR KANUNU 40-42. MADDEYE GÖRE TESPİT EDİLEN MASRAFIN TAHSİLİNE VE 42. MAD. GÖRE VERİLEN İMAR PARA CEZASININ İPTALİ DAVASI**

  - 1580 S. BELEDİYE KANUNU (MÜLGA) [Madde 83]
  - 3194 S. İMAR KANUNU [Madde 40]
  - 3194 S. İMAR KANUNU [Madde 42]

"İçtihat Metni"

Fen İşleri Müdürlüğünce yapılan saha kontrolleri sırasında merdivenli yaya yoluna damperli kamyon sokularak kömür boşaltıldığının ve yaya yolu girişindeki beton yol babaları ve parke yaya yoluna zarar verildiğinin saptandığı nedeniyle, yapılan keşif sonucu 2001 yılı birim fiyatları üzerinden saptanan zarar ziyan karşılığının %53.2 olan yeniden değerleme oranında arttırılarak hesaplanan 517,925,000.- TL. keşif bedeli ile 55,000,000.- TL. para cezası toplamı 572,925,000.- liranın ilgili apartman yönteminden alınması yolundaki 8.1.2002 gün ve 23 sayılı Encümen kararı üzerine, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesine göre düzenlenen ceza ihbarnamesi davacı apartman yönetimine tebliğ edilmiştir.

Davacı, sözüedilen para cezasının kaldırılması istemiyle, 4.2.2002 gününde adli yargı yerinde itirazda bulunmuştur.

SAMSUN 2. SULH CEZA MAHKEMESİ, 4.4.2002 gün ve E: 2002/32, K: 2002/120 sayı ile, belediye encümeni kararıyla yola zarar verildiği nedeniyle uygulanan idari para cezasının 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesine dayandırıldığının anlaşıldığı; anılan Yasa maddesinin göreve ilişkin maddesi Anayasa Mahkemesince iptal edildiğinden itiraza bakma görevinin idare mahkemesine ait olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez para cezasına ilişkin encümen kararının iptali istemiyle, 18.6.2002 gününde idari yargı yerinde dava açmıştır.

SAMSUN İDARE MAHKEMESİ TEK HAKİMİ; 15.4.2003 gün ve E: 2002/1530, K: 2003/375 sayı ile, dava konusu işlemin içeriğinde, cezanın 1580 sayılı Kanun'un 83/9. maddesi gereğince verildiği; bu madde kapsamında verilecek cezanın ancak 1608 sayılı Kanun uyarınca verilmesinin mümkün olduğu dikkate alındığında, anılan encümen kararındaki cezanın 3194 sayılı Kanun değil, 1608 sayılı Kanun kapsamında verilmiş bir ceza olduğu; bu durumda 1608 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca uyuşmazlığın çözümünde adli yargı yerlerinin görevli olduğu sonucuna varıldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, itiraz edilmeyerek kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Yalçın ACARGÜN'ün Başkanlığında, Üyeler: Dr. Atalay ÖZDEMİR, M. Lütfü ÜÇKARDEŞLER, Serap AKSOYLU, Z. Nurhan YÜCEL, Turgut ARIBAL ve Abdullah ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 29/12/2003 günlü toplantısında, Raportör- Hakim İsa YEĞENOĞLU' nun davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ahmet BEŞİNCİ ile Danıştay Savcısı Tülin ÖZGENÇ'in davada idari yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

USULE İLİŞKİN İNCELEME:

Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, adli ve idari yargı yerleri arasında anılan Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu ve idari yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak, davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık görülmediğinden esas inceleme yapılmasına oybirliği ile karar verildi.

ESASA İLİŞKİN İNCELEME: Dava, apartman yönetimince yaya yoluna verdirilen zarara ilişkin 517,925,000.- TL. keşif bedeli ile 55,000,000.- TL. para cezası alınması yolundaki encümen kararının iptali isteminden ibarettir.

İncelenen uyuşmazlıkta, dava konusu edilen encümen kararı, tümüyle bir ceza kararı olmayıp; esasen, yaya yoluna verilen zararın idarece ortadan kaldırılabilmesi için teknik elemanlarca keşif yapılarak saptanan bedelin zarar verenden tahsil edilmesini amaçlayan ve bu itibarla 3194 sayılı Yasa'nın idareye tanıdığı yetkilere dayanan bir karar niteliğini taşımaktadır.

3194 sayılı İmar Kanununun 40. maddesi, "Arsalarda, evlerde ve sair yerlerde umumun sağlık ve selametini ihlal eden, şehircilik, estetik veya trafik bakımından mahzurlu görülen enkaz veya birikintilerin, gürültü ve duman tevlideden tesislerin hususi mecra, lağım, çukur, kuyu, mağara ve benzerlerinin mahzurlarının giderilmesi ve bunların zuhuruna meydan verilmemesi ilgililere tebliğ edilir.

Tebliğde belirtilen müddet içinde tebliğe riayet edilmediği takdirde belediye veya valilikçe mahzur giderilir; masrafı %20 fazlasıyla arsa sahibinden alınır veya mahzur tevlit edenlerin faaliyeti durdurulur." hükmünü taşımakta; aynı Kanunun "Ceza hükümleri"ni düzenleyen 42. maddesinin birinci fıkrasında, "Ruhsat alınmadan veya ruhsat veya eklerine veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının yapı sahibine ve müteahhidine, istisnalar dışında özel parselasyon ile hisse karşılığı belirli bir yer satan ve alana 500,000 TL.'dan 25,000,000.- liraya kadar para cezası verilir. Ayrıca fenni mesule bu cezaların 1/5'i uygulanır."; ikinci fıkrasında, "Birinci fıkrada belirtilen fiiller dışında bu Kanunun 28,33,34,39, ve 40 ıncı maddeleri ile 36 ncı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen mal sahibine, fenni mesule ve müteahhide 500,000 - TL'dan 10,000,000 liraya kadar para cezası verilir."; beşinci fıkrasında ise, "Bu cezalara karşı cezanın tebliğinden itibaren yedi gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak sonuçlandırılır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir." hükümlerine yer verilmektedir.

3194 sayılı Yasanın yukarıda hükmü yazılı 40. maddesi, birinci fıkrada belirtilen mahzurların idarece giderilmesi halinde, masrafın %20 fazlasıyla ilgiliden alınması için idareye kamu gücünü kullanma yetkisini tanımakta olup; bu yolda tesis edilen işlemin, idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu idari bir işlem olduğu tartışmasızdır.

İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırılıkları nedeniyle menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davalarının görüm ve çözümünde idari yargı yerleri görevli bulunmaktadır.

Encümen kararının para cezasına ilişkin kısmının ise, 40. maddedeki yükümlülüğün yerine getirilmemesi; başka bir ifadeyle, yaya yoluna verilen zararların mal sahibince giderilmemesi nedeniyle 42. maddeye göre verildiği anlaşılmakta olup, davacıya tebliğ olunan ceza ihbarnamesi de bu hükme göre düzenlenmiş bulunmaktadır.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun "Ceza hükümleri" başlıklı 42. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "Bu cezalara karşı cezanın

tebliğinden itibaren yedi gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir." yolundaki birinci tümce, Anayasa Mahkemesi'nin 15.5.1997 gün ve E: 1996/72, K: 1997/51 sayılı kararıyla İPTAL edilmiş ve iptal nedeniyle meydana gelen hukuksal boşluk kamu yararını bozucu nitelikte görüldüğünden, iptal hükmünün, kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiş; bu karar, 1.2.2001 tarih ve 24305 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Anayasa'nın " Anayasa Mahkemesinin kararları" başlıklı 153. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında, " Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda Türkiye Büyük Millet Meclisi iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğu dolduracak kanun tasarı veya teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar." hükümlerine yer verilmiş; aynı maddenin son fıkrasında, " Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasama yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar." hükmü yer almıştır.

Anılan hükümlere göre sözüedilen Anayasa Mahkemesi kararının hukuki sonuçları incelendiğinde, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan " Bu cezalara karşı cezanın tebliğinden itibaren yedi gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir." yolundaki birinci tümceye ilişkin iptal hükmünün, karar 1.2.2001 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış olduğuna göre, Anayasa Mahkemesi'nce belirlenen altı aylık sürenin sona erdiği 1.8.2001 gününde yürürlüğe gireceği ve bu süre içinde iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğu dolduracak şekilde yasama organınca herhangi bir düzenleme yapılmadığı anlaşılmakta olup, bu durumda görev kuralı yürürlükten kalktığından görevli yargı yerinin hukukun genel ilkelerine göre saptanacağında kuşkuya yer bulunmamaktadır.

Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulunun 13.10.1988 tarih ve 19958 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 11.7.1988 günlü, E: 1988/1, K: 1988/1 sayılı "Ceza uygulamasına ilişkin idari kararlar nedeniyle açılan davalarla ilgili görev uyuşmazlıklarının Uyuşmazlık Mahkemesinin Hukuk Bölümünde görüşülüp çözümlenmesi gerektiği hakkında" ilke kararında da ifade olunduğu üzere, kanunun öngördüğü bir ceza idarenin bir organı eliyle uygulanabiliyorsa bu genel ceza hukukunun değil, idare hukukunun bir müeyyidesidir. Bu tür cezalar, uygulama alanı itibariyle, idarenin kamu düzeninin sağlanması ve korunması görev ve yükümlülüğünün yerine getirilmesi amacına yönelik bir hukuki müeyyide niteliğini taşımakta olup; idari ceza uygulaması, konusu olan suçun niteliği, uygulayan merci ve uygulanan usul ile hukuki sonuçları itibariyle adli ceza uygulamasından farklılık göstermekte ve hukuki müeyyideler, esasen gerçek anlamda bir ceza sayılmamaktadırlar.

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda belirtilen iptal kararında da, "...Kural olarak, idare hukuku alanına geren konularda idari yargı, özel hukuk alanına giren konularda adli yargı görevli olacaktır. Bu durumda idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesi konusunda yasakoyucunun mutlak bir takdir hakkının bulunduğunu söylemek olanaklı değildir. İdari yargının denetimine bağlı olması gereken idari bir uyuşmazlığın çözümü, haklı neden ve kamu yararının bulunması halinde yasakoyucu tarafından adli yargıya bırakabilir. Ancak itiraz konusu kuralda olduğu gibi bir idari işlemin bir bölümünün idari yargının, diğer bir bölümün ise adli yargının denetimine bırakılmasında, kamu yararı bulunmamaktadır. Zira bu işlemler, kamu gücünün kullanılmasıyla ilgili bir idari işlemin devamı ve idari bir yasağa aykırı davranan kişiye idari bir yaptırımın uygulanması niteliğinde olup, çıkacak uyuşmazlıkların çözümünde de idari yargının yetkili olacağı kuşkusuzdur..." (1.2.2001 tarih ve 24305 sayılı Resmi Gazete) denilmiştir.

Bu durum karşısında, idare hukukunun bir müeyyidesi olan imar para cezasından doğan uyuşmazlıkların 1.8.2001 tarihinden itibaren görüm ve çözümünde, idari yargı yerlerinin görevli olacağının kabulü gerekir.

Belirtilen durum karşısında, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 40. maddesine göre masrafın tahsili ile 42. maddeye göre imar para cezası verilmesi yolunda encümence tesis edilen işlemin iptali istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünde idari yargı yerleri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, İdare Mahkemesi Tek Hakimi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ :

Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Samsun İdare Mahkemesi Tek Hakimi'nin 15.4.2003 gün ve E: 2002/1530, K: 2003/375 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 29.12.2003 gününde KESİN OLARAK OYBİRLİĞİ İLE karar verildi.